

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е № 99

гр. София, 02 февруари 2012 г.

В И М Е Т О Н А Н А Р О Д А

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на **РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**, Първо гражданско отделение, в закрито заседание на двадесет и осми ноември две хиляди и единадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: КОСТАДИНКА АРSOBA
ЧЛЕНОВЕ: 1. ВАСИЛКА ИЛИEBA
2. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА

при секретар

и в присъствието на прокурора

изслуша докладваното от съдията **ВАСИЛКА ИЛИEBA**

гр.дело № 673/2011 год.

Производството е по чл.288 ГПК.

Образувано е по касационна жалба от С. Б. С. и М.-Л. Б. Х., чрез адв. Е.Х. - пълномощник на двамата жалбоподатели и адв. Р. Х. - пълномощник на първия жалбоподател срещу въззивно решение № 118 от 10.03.2011 г. по гр. д. № 1078/2010 г. по описа на Пловдивски апелативен съд, с което е потвърдено решение № 1064 от 09.07.2010 г. по гр. д. № 1596/2008 г. по описа на Пловдивски окръжен съд, с което са отхвърлени предявените от касаторите срещу държавата, представлявана от Министъра на регионалното развитие и благоустройството искове за признаване собствеността и предаване владението върху бивш царски дворец „К.“, попадащ в имот № 000 539 по плана на землището на [населено място], [община] и състоящ се от постройки, застроени на 2 384 кв.м. и представляващи както следва:

Дворец - масивна, монолитна, двуетажна сграда с частично стоманобетонени елементи- колони, греди, с тухлени стени на вароциментова мазилка, дървена покривна конструкция и покрив с керемиди, със застроена площ от 770 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 725 кв.м., попадащ в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Жилище за свитата- масивна двуетажна сграда с дървена покривна конструкция, покрита с керемиди, със стени от тухлена зидария и с обшивка по стрехите със застроена площ от 181 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 177 кв.м., попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Жилище за персонала- масивна едноетажна сграда с обитаемо подпокривно пространство- мансарден етаж с капандури, с мазе, с дървен гредоред и бетонова плоча, тухлени стени, измазана отвън и отвътре, с дървена покривна конструкция, покрита с керемиди и със застроена площ от 188 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 155 кв.м., попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Жилище за персонала /Австрийска къща/- паянтова двуетажна сграда с тераса отпред в средната и част, с масивна бетонова плоча на първия етаж и дървена конструкция за втория етаж, тухлена зидария измазана

отвън и отвътре, покрив- дървена конструкция покрита с ламарина, с външно каменно стълбище и вътрешно дървено стълбище със застроена площ от 125 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 122 кв.м.,попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Къща на управителя- масивна едноетажна сграда с дървен гредоред, двускатен покрив, дървена покривна конструкция покрита с керемиди, тухлени стени измазани отвън и отвътре със застроена площ от 78 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К.Г. от 1946г. застроена на площ от 73 кв.м.,попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Конюшня с баня- масивна едноетажна постройка с тухлени стени и дървена покривна конструкция, покрита с керемиди със застроена площ от 236 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 153 кв.м.,попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Кухня- масивна едноетажна постройка с дървен гредоред и тухлени стени, измазана отвън и отвътре, с общити стрехи и под- мозайка на фигури, покрив- дървена конструкция, и врати- таблени, със застроена площ от 200 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 150 кв.м.,попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Къща на Келерер - дъсчена , едноетажна постройка с дървена конструкция, обшита с дъски, с покрив покрит с ламарина и под- покрит с дюшама , със застроена площ от 30 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 20 кв.м.,попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Цветарник стар/ оранжерия със стъклен покрив/- масивна едноетажна сграда със застроена площ от 115 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 106 кв.м.,попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Помпа за вода- масивна двуетажна стопанска постройка с тухлени стени и гредоред, с дървени вътрешни стълби, неизмазани стени и без дограма, със застроена площ от 27 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 24 кв.м.,попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Бензинова помпа /цистерна за бензин към къщата/ - масивна едноетажна постройка със застроена площ от 8 кв.м., попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Бункер /бетон-арме/ със застроена площ от 99 кв.м. според геодезическо заснемане от 2004г., а според описа на К. Г. от 1946г. застроена на площ от 136 кв.м.,попадаща в имот № 000539 в землището на [населено място], общ. С.;

Бетонна ограда, състояща се от бетонови колони и бетонови елементи около целия имот „Бивш царски дворец К.“, както и върху нива от 86.500 дка, находяща се в землището на [населено място], местността „Стария яхър“, Училищна нива при съсед: от всички страни Д. гора К. К. и попадаща в имот № 000539;

Нива от 25 дка, находяща се в землището на [населено място], местността „З. град“, при съсед: от три страни Д. гора К. К. и път, попадаща в имот № 000539 и

Нива от 260 дка, находяща се в землището на [населено място], местността „Л.“, местността „Л. поляни“ и местността „П. каваци“ при съсед: от всички страни Д. гора К. К. и Стария път за [населено място], попадаща в имот № 000 538.

В касационната жалба са изложени оплаквания за необоснованост и неправилност на въззивното решение, нарушение на съдопроизводствените правила и на материалния закон - основания за касационно обжалване по чл.281 ал.1 , т.3 ГПК.

В изложението по чл. 284 ал.3 , т.1 ГПК касаторите сочат, че касационното обжалване е допустимо на основание чл. 280 ал. 1, т. 3 от ГПК, тъй като с въззивното решение съдът се е произнесъл по материалноправни въпроси от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото,формулирани в шест пункта.

Първият материалноправен въпрос е относно правното действие на Закона за обявяване държавна собственост имотите на семействата на бившите царе Ф. и Б. и техните наследници (ЗОДС), обн. ДВ., бр. 305 от 31.12.1947 г. Поддържат, че въз основа на този закон частната недвижима и движима собственост на последните български царе и техните семейства и наследници придобива принудително и безвъзмездно държавен характер.

Вторият въпрос е относно действието на Решение № 12 от 04.06.1998 г. на Конституционния съд по к.д. № 13 от 1998 г. Оспорвайки законосъобразността на изводите на въззивния съд, касаторите формулират материалноправния въпрос в две насоки - само декларативен ефект ли има Решение № 12 от 04.06.1998 г. по к.д. № 13 от 1998 г. или с това решение се отменя ЗОДС и държавата губи правото на собственост върху одържавеното с този закон имущество, както и следва ли съдът при решаване на правен въпрос, който е обусловен от прилагането на решение на Конституционния съд, да се съобрази и да приеме решаващите мотиви на последното.

Третият „от изключителна важност въпрос“ е този за необходимостта от специален реституционен закон, по силата на който да се регламентират отношенията, свързани с възстановяване на собствеността след Решение на Конституционния съд № 12/98 г. и по - конкретно - следва ли имуществото, одържавено по силата на ЗОДС, да бъде отделяно от имуществото, визирано в чл. 2 ал. 2 ЗВСОНИ, и ако следва каква е законната причина за това отделяне.

Четвъртият въпрос е относно правния характер на Интендантството на Цивилната листа на Н.В.Царя и по конкретно дали е „държавно юридическо лице от типа на учрежденията, създадено по разпоредителната система от държавния глава“ или е „частна структура“.

Петият материалноправен въпрос е дали Законът за допитване до народа за премахване на монархията и провъзгласяване на Н. Република и за свикване на Народно събрание (ДВ. бр. 174 от 02.02.1946 г.) има непосредствено действие по отношение правото на собственост и формите на собственост, съществували в България към датата на влизане на закона в сила.

Шестият въпрос – задължителен ли е „правозащитният стандарт“, установен в практиката на Европейския съд по правата на човека, при разглеждане на казус, който разкрива съществени сходства от фактическа и правна страна. Поддържа се, че той произтича от колизията между юридическия стандарт, наложен от Европейския съд по правата на човека в Решение от 23 ноември 2000 г. на Европейския съд по правата на човека по жалба № 2570/94 г. („C. of T. F. K. of G. and O. v. G.“) и становището на въззивната инстанция относно статута на собствеността на монархическата фамилия, както и относно действието и значението на решението на Конституционния съд, с което се обявява за противоконституционен конфискационен закон. Сочи се, че сходството се състои в това, че „и в двата казуса държавите първо конфискуват имущество на монарсите в изгнание, после реституират част от отнетата собственост на монархическите фамилии, след което произволно ограничават ефекта на реституцията“.

Ответната страна - държавата, представлявана от Министъра на регионалното развитие и благоустройството, чрез адв. Л.Д. е депозирала писмен отговор по смисъла на чл.287 ГПК, в който излага подробни доводи и съображения за недопустимост на касационното обжалване, както и за неоснователност на касационната жалба.

Върховният касационен съд, състав на първо гражданско отделение, като взе предвид данните по делото и за да се произнесе по основанията за допускане на касационно обжалване намира:

За да постанови този резултат въззивният съд при формиране на правните си изводи е дал отговор на три групи въпроси, обхващащи в пълнота съществените моменти в спецификата на предявения иск по чл.108 ЗС за признаване на собствеността и предаване на владението върху имота – бивш царски дворец „К.“, а именно:

1. Възстановена ли е собствеността на ищците върху процесните имоти, като наследници по закон на цар Б. III (1894-1943) по силата на Решение № 12 от 04.06.1998 г. на Конституционния съд на Република България по к.д. № 13/1998 г., с което се обявява за противоконституционен Законът за обявяване държавна собственост имотите на семействата на бившите царе Ф. и Б. и на техните наследници - ДВ., бр. 305 от 31.12.1947 г.;

2. Каква е същността на Интендантството на Цивилната листа на Н.В.Царя и на Цивилната листа, доколкото следва да се отговори на следващия въпрос;

3. Придобито ли е правото на собственост върху процесните имоти по давностно владение от страна на наследодателя на ищите в периода от 03.10.1918 г. до 28.08.1943 г. и продължило ли е упражняване на давностно владение от страна на неговите наследници лично и чрез служители на Интендантството от 28.08.1943 г. до 16.09.1946 г./напускане на страната/, спрямо кого е осъществявана фактичката власт и от кого.

Основанието на чл.280 ал.1,т.3 ГПК за допускане на касационно обжалване би било налице,когато произнасянето на съда по поставения правен въпрос е свързано с : 1.тълкуването на закона,в резултат на което ще се стигне до попълване на нормативни празнини, когато той е непълен, неясен и противоречив, като се установи общия разум, вложен от законодателя при регулирането на съответните обществени отношения или при липса на такова регулиране, или 2.когато съдът за първи път се произнася по поставения въпрос,или 3.когато се налага изоставяне на едно тълкуване на закона,за да се възприеме друго.

Първият материалноправен въпрос е неотносим към иска по чл. 108 ЗС.Чрез поддържаната неясна теза,че по силата на действието на ЗОДС "частната недвижима и движима собственост на последните български царе и наследници, придобиват принудително и безвъзмездно държавен характер", касаторите се опитват да внушат отговора на следващия втори въпрос. В теорията /проф. Б. С., Конституционно право на Република България, част втора, С., 2002 г., стр. 307-308; проф. Ст. С., Конституционно право, С., 2002, с. 586-587; П. П., В: П. П., Я. З., Конституционно правосъдие на Република България, С., 2004, с. 123./ и практиката /Определение № 1/19.01.1999 год.по к.д.№ 37/98 на КС/ няма спор,че К. съд не се произнася по същество относно закон,предхождащ Конституцията на РБългария,ако законът е имал еднократно действие. Непосредствено свързан с този въпрос е и третият - формулиран като питане,който също е неотносим към предявения иск. Отмяната на ЗОДС се извършва по време на действието на универсалната реституционна норма на чл. 2, ал. 2 ЗВСОНИ, където изрично е оповестено, че се възстановява собствеността върху всички движими и недвижими имущества, отнети без законово основание или отчуждени не по установения законов ред от държавата, от общините и от народните съвети в периода от 9 септември 1944 г. до 1989 г.За пълнота следва да бъде посочено,че отговорите на двата въпроса се съдържат в изричната уредба на чл. 22 ал. 4 от Закона за Конституционния съд и в мотивите на Решение № 22 от 31.10.1995 г. по к.д. № 25/95 год.на Конституционния съд.Поставеният като пети въпрос е изопачено тълкуване и твърдение на касаторите, извадено от контекста на разсъжденията на въззивния съд и приписвайки му изводи, каквито същия не е направил. Шестият въпрос касаещ т.нар. "правозащитен стандарт" също е неотносим към спора.Подобно автоматическо прилагане на т.нар. "правозащитен стандарт" означава, по иска за собственост по чл. 108 ЗС, българският съд да възприеме решението по делото на бившия гръцки крал К., по което кралят може би е установил правото си на собственост върху имотите, които претендира да му бъдат върнати, и да приложи това решение по отношение на претендиращия от касаторите, като тяхна собственост имот - бивш царски дворец "К.".За пълнота следва да бъде посочено и това,че нито в Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи,нито в нормите на българското законодателство,регулиращи решаването на материалноправни спорове,е уредено прякото действие и задължителността за българските съдилища на решенията на ЕСПЧ.

С оглед гореизложеното не е налице основанието на чл.280 ал.1, т.3 ГПК за допускане на касационно обжалване по посочените по-горе въпроси.

Налице са обаче основанията за допускане на касационно обжалване по чл. 280 ал. 1, т. 3 от ГПК по четвъртия материалноправен въпрос относно правния характер на Интендантството на Цивилната листа на Н.В.Царя и по конкретно дали е „държавно юридическо лице от типа на учрежденията, създадено по разпоредителната система от държавния глава” или е „частна структура”.Този въпрос е от значение за изхода на спора и същевременно е от значение и за точното прилагане на закона и за развитие на правото.Към настоящия момент не е налице задължителна практика даваща отговор на така поставения въпрос,поради което се налага неговото разрешаване.

Касаторите дължат държавна такса в размер на 5956 лв. , която следва да бъде внесена по сметка на ВКС като се представи и съответния счетоводен документ.

Водим от изложените съображения и на основание чл.280 ал.1 т.3 ГПК, Върховният касационен съд, състав на I г.о.,

О П Р Е Д Е Л И:

ДОПУСКА касационно обжалване на въззивно решение № 118 от 10.03.2011 г. по гр. д. № 1078/2010 г. по описа на Пловдивски апелативен съд ,по посочения въпрос.

УКАЗВА на С. Б. С. и М.-Л. Б. Х. да внесат държавна такса в размер на 5956 лв. в едноседмичен срок от съобщението и представят доказателства за това.

Делото да се докладва на председателя на I г.о. за насрочване в открито съдебно заседание след изпълнение на горните указания.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: [подпис]

ЧЛЕНОВЕ: 1. [подпис]

2. [подпис]